

TINEREȚEA JURNALISTICĂ A LUI GHIȚĂ POPP

Vasile Crișan

1. Ghiță Popp - redactor și colaborator la Tribuna, Luceafărul și Românul.

“... Ziare și oarneni pe care i-am cunoscut înainte de război în Ardeal și Banat, m-au făcut să-mi dau seama de rolul preponderent, uriaș, al presei în lupta noastră de dezrobire. Acele redacții erau ateliere de destin.”

(Sever Bocu, Drumuri și rascruți vol. II, Discurs Partea I, București, 1945, p. 416)

Primii ani ai veacului nostru, când Ghiță Popp (1883-1967), după absolvirea Liceului românesc din Brașov și studii de drept în cadrul Universității din Budapesta, se pregătea să intre în focul luptelor naționale, viața politică a românilor din Transilvania și Ungaria era în fierbere. După episodul eroic dar sărac în urmări al Memorandumului și trecerea în eternitate a lui Ioan Rațiu (1902), treptat, în strategia politică a Partidului Național Român se impune orientarea activistă. Programul pe care partidul îl adoptă în 1905 consfințește ideea participării românilor la viața politică a Ungariei și încercarea de a atinge, pe calea luptei parlamentare, obiectivele propășirii națiunii române¹.

Purtătoarea de drapel a noilor orientări în mișcarea națională era Tribuna din Arad, înnobilită de condeiele unor redutabili gazetari și luptători naționali. Ioan Russu Șirianu, Sever Bocu, Ioan Slavici, Eugen Brode, Roman Ciorogariu, Vasile Goldiș, cărora li se vor adăuga, în anii de glorie și amurg ai Tribunei arădene pleiada “tinerilor oțeliți”, în frunte cu Octavian Goga, au creat în epocă o adevărată școală jurnalistică în cadrul căreia s-a format și s-a maturizat Ghiță Popp.

În acele vremuri - își amintește Sever Bocu, unul din stâlpii Tribunei - aspirarea națională a dezvoltat tipul gazetarului - apostol, al gazetarului - martir, cu credințe tari și profunde, stimat și respectat de popor. Climatul de muncă al redactorului era aspru, primejdia permanentă, gloria și respectul semenilor scump plătite. Din aceste motive “atrăși de prestigiul pe care poporul îl acorda redactorilor, precum și de o faimă, notorietate, nu era tânăr universitar care să nu-și fi încercat aripile în vre-o redacție. Dar numai puțini rămăneau...”².

Ghiță Popp a intrat încă de la începuturile sale ca redactor la Tribuna, numărându-se printre cei care au rămas pe meterezele ziaristicii românești ardeleni până la împlinirea menirii ei.

Aici învață abecedarul muncii de ziarist, se obișnuiește cu satisfacțiile și greutățile sale. Din scrisorile trimise lui Horia Petra - Petrescu, colaborator credincios al Tribunei, corespondență ce acoperă sporadic intervalul de timp noiembrie 1904 decembrie 1910, aflăm câteva frânturi de informații privind specificul activității de aici: goana după știri, materiale și colaboratori, greutățile financiare, șicanele autorităților³. În vara anului 1907 Ghiță Popp intervine la același Horia Petra Petrescu în încercarea de a-l sustrage pe Sever Bocu, redactorul responsabil al Tribunei, de la inculparea într-un nou proces de presă⁴. În aceeași scrisoare, Ghiță Popp își anunță colaboratorul că este pe punctul de a pleca la Pâna de unde

se petrecuseră reprimări sângeroase ale românilor cu prilejul confruntărilor electorale din vara aceluia an. În același context îl întâlnim pe Ghiță Popp pe redutele luptelor naționale de la Beiuș în tovărășia lui Sever Bocu, unde își depusese candidatura, în cadrul unor alegeri parțiale pentru parlamentul Ungariei, părintele Vasile Lucaciu. Ghiță Popp și Onisifor Ghibu, trimisul special al ziarului Lupta din Budapesta sunt agresați în timpul alegerilor⁵.

Câteva raze de lumină asupra tinereții jurnalistice a lui Ghiță Popp, din perioada când lucra în redacția ziarului Tribuna, transpar și din paginile memorialistice ale lui Onisifor Ghibu⁶. Cei doi, împreună cu Octavian Goga, au fost colegi de școală la Liceul românesc din Brașov, apoi camarazi de studenție la Budapesta, unde au colaborat în încercările de organizare a solidarității studenților aparținând naționalităților asuprite din monarhie⁷. Mai târziu, în 1909, Onisifor Ghibu, în drum spre Sibiu, venind de la Jena unde-și susținuse doctoratul în pedagogie, trecând prin Weimar, Dresda și Praga, în "armura spirituală a unui cruciat", poposește câteva zile la Arad, la Ghiță Popp, făurind împreună proiecte publicistice. La Arad, prin discuții aprofundate cu Sever Bocu, redactorul responsabil al Tribunei și cu părintele Roman Ciorogariu, directorul Seminarului și unul din mentorii publicației, Onisifor Ghibu și Ghiță Popp pun bazele viitoarei colaborări la Tribuna⁸. Discuțiile dintre cei doi prieteni au dat roade. Ghiță Popp a devenit "capul de pod" al lui Onisifor Ghibu la Tribuna unde pedagogul sibian, începând din vara anului 1909 publică o serie întreagă de articole dedicate luptei pentru apărarea școlii românești împotriva ofensivei legislative și guvernamentale⁹. Pe de altă parte, Ghiță Popp se inițiază în problematica școlară, aprofundează legislația Ungariei dualiste în domeniile școlar și bisericesc, lărgindu-și sfera preocupărilor jurnalistice.

În amintirile sale, Onisifor Ghibu scoate în evidență extraordinara seriozitate și profesionalismul tânărului ziarist Ghiță Popp, corectitudinea morală și inflexibilitatea caracterului acuratețea de diamant a idealurilor sale. Acestor atribute li se adaugă și o exagerată modestie "carc îl făcea să nu-și semneze decât arareori articolele"¹⁰. Și, într-adevăr, cunoscându-i-se până în prezent un singur pseudonim - Gheorghe Pădure¹¹ - cercetarea exhaustivă a activității sale jurnalistice este încă un deziderat al viitorului.

Mai târziu după declanșarea războiului, destinele celor doi prieteni se regăsesc în România, unde, în epoca neutralității sale, vor redacta, împreună cu Constantin Bucșan, fost coleg de redacție cu Ghiță Popp, o nouă Tribună pusă în slujba ideii de unitate națională¹².

În ianuarie 1909, Ghiță Popp era în redacția Tribunei, alături de Ioan Russu Șirianu, Sever Bocu, Constantin Bucșan și Constantin Savu¹³. În această calitate el semnează actul fondator al Palatului Tribunei, împreună cu Dr. Nicolae Oncu, directorul publicației și ceilalți colegi de redacție printre care sunt nominalizați, alături de cei amintiți mai sus, Ioan Montani și Gheorghe Nichin¹⁴. Inaugurarea acestui edificiu, cu tipografie ultra modernă, editură și librărie, a prilejuit mari manifestații naționale. Tribuna era la apogeu. Noi și promițătoare condee vin să-i întărească rândurile și să-i sporască faima: Octavian Goga, Ilarie Chendi, Ioan Agârbiceanu, Onisifor Ghibu, St. O. Iosif, Octavian C. Tăslăuanu, Sextil Pușcariu, Zaharia Bârseanu, Tiberiu Brediceanu, Silviu Dragomir, Vasile C. Osvadă, Sebastian Stanca, ș.a. Aceștia, împreună cu Sever Bocu, Ghiță Popp și ceilalți membri ai redacției Tribunei, vor da un suflu nou și o fizionomie nouă ziarului arădean, caracterizată prin exacerbară spiritului critic și o acuratețe stilistică a limbii române, ne mai întâlnite până acum în publicistica ardeleană.

Această grupare a intrat în istoria presei românești și a luptelor naționale de la începutul secolului nostru sub genericul de tinerii oțeliți avându-l drept șef de promoție pe Octavian Goga. Printre idologii grupării s-a numărat și Ghiță Popp. Scrisul său în paginile Tribunei din ultimii trei ani de apariție (1909 - 1912), apoi colaborările sale la Luceafărul din

Sibiu din intervalul 1912 - 1914 și, sporadic, la Românul, vor reprezenta momente de vârf ale tinereții jurnalistică a lui Ghiță Popp. Este perioada când, drept recunoaștere a meritelor sale în presa vremii este ales de confrăți în comitetul de conducere a primului sindicat al ziaristilor profesioniști români din Transilvania și Ungaria, alături de Lucian Bolcaș, Valeriu Braniște, Sever Dan, Silvestru Moldovan, Ioan Montani, Dionisie Stoica și Gheorghe Stoica. Președintele sindicatului era Octavian Goga iar vicepreședinte - Sever Bocu¹⁵.

Ion Clopoțel, proaspăt angajat în redacția ziarului Românul, în 1911, îl așează pe Ghiță Popp alături de Octavian Goga și Octavian Tăslăuanu în galeria personalităților care, ducând o viguroasă campanie împotriva greșelilor de limbă și a regionalismelor ce abundau în scrisul epocii, au cultivat o limbă românească prăminită și elevată, situându-l printre vedetele ziaristilor din epocă¹⁶.

Dacă preocupările pentru șlefuirea limbii române nu puteau să provoace decât cel mult admirație sau invidie, registrul critic și verbul acid al "tinerilor oțeliți" au stârnit mari animozități, proteste vehemente și valuri de dușmănie. Cu atât mai mult, cu cât, atacurile Tribunei duse în numele ideii de libertate a cuvântului, în spiritul unor curate sentimente naționale și a unui acut simțământ regenerativ, s-au derulat pe mai multe fronturi.

Unul dintre acestea era cel tradițional și viza toate resorturile intime ale politicii șoviniste a guvernelor ungurești. În acest registru se încadrează cea mai mare parte a activității publicistice a lui Ghiță Popp la Tribuna, Luceafărul și Românul.

O altă direcție a atacurilor Tribunei viza oportunismul de care dădeau dovadă unele personalități din rândul mișcării naționale a românilor care, pentru foloase materiale, funcții sau statut social, ori în numele unor iluzorii proiecte de conciliere cu guvernarea, renunțau la programul politic național și se puneau în slujba guvernelor și instituțiilor Ungariei dualiste, trădând cauza Partidului Național Român. Fenomenul, deosebit de nociv pentru moralul națiunii, s-a accentuat la finele primului deceniu al secolului nostru prin tribulațiile și concesiile făcute politicii oficiale de persoane precum Episcopul Vasile Mangra, Siegescu, Bontescu sau chiar mai vechii tribuniști, Ion Slavici și Eugen Brote, devenite "nomina odiosa", ținte ale unor înflăcărate filipice ale lui Octavian Goga și ale altor tineri din cadrul grupării formate sub firma Tribunei din Arad¹⁷.

Aceste dezertări de la linia oficială a Partidului Național, înfrângerca gravă suferită de candidații naționaliști în alegerile din anul 1910, slăbiciunile de ordin organizatoric și tot felul de ambiții personale care au măcinat din interior partidul, au deschis un nou front în publicistica Tribunei, care era totuși organul oficial al Partidului. Nu au scăpat șarjelor critice ale tinerilor venerabilului Gheorghe Pop de Băsești, Vasile Goldiș, Th. Mihali, Alexandru Vaida Voievod, Iuliu Maniu, Aurel C. Popovici și alți fruntași ai partidului, ceea ce provoacă o ripostă vehementă din partea acestora. După mai multe încercări de reconciliere și aducere la ordine a tinerilor răzvrățiți, Comitetul național în ședința din 19 decembrie 1910, hotărăște disocierea de gruparea tribunistă, retragerea caștității de oficios al partidului și înlocuirea ziarului răzvrătit cu un nou organ de presă - Românul - începând cu 1 ianuarie 1911, pus sub direcțiunea lui Vasile Goldiș¹⁸.

Tribuna devenită ziar independent, va continua pe tot parcursul anului 1911 și în primele două luni ale celui următor, să mențină linia politică adoptată. Conflictul se acutizează, devenind dăunător unității partidului și imaginii sale publice. Însuși regele României Carol I, cu gândul la soliditatea Triplei Alianțe, trimite la Viena și Arad, ca emisari pe Ion Bianu și Constantin Stere pentru aplanarea crizei și împăcare¹⁹. Din partea exilaților de la București, Eugen Brote, atacat de Tribuna, își revendică partea sa din acțiunile trustului de presă²⁰. Iar guvernul maghiar intenționează redactorilor noi procese. În aceste condiții, atacată

din toate părțile, tinerii grupați în jurul Tribunei hotărâsc să pună unitatea și solidaritatea partidului mai presus de orgolii sau interese de grup, consimțind să renunțe la frondă. Drept urmare, prin procesul verbal încheiat la Arad la 5 martie 1912, Tribuna își sistează apariția, fuzionând cu Românul într-un singur organ de presă al Comitetului național²¹.

În aceste ultime luni de zbucium pentru supraviețuire, Ghiță Popp, din motive pe care nu le cunoaștem, fără a părăsi idealurile grupării din care făcea parte și cu care s-a identificat până la capăt, se îndepărtează de redacție. În 24 noiembrie 1911 trimite din Poiana Sărată o corespondență în limba maghiară pe care Sever Bocu o publică în numărul din 6/19 decembrie. Cu câteva luni înainte, printr-o scrisoare adresată aceluiași Sever Bocu și publicată în numărul 119 din 2/15 iunie 1911, Ghiță Popp dezmente informația vehiculată de efemerul coleg Cehan care afirma în Românul că Ghiță Popp a dezertat din redacția Tribunei. Totuși el nu se numără printre redactorii care, în 5 martie 1912 au semnat procesul verbal de fuziune cu Românul²².

Cu toate că “tinerii oțeliți” consimt să facă pasul înapoi spre reconciliere, convinși de justetea principiilor și a crezului lor, se regroupează în jurul revistei Luceafărul din Sibiu. În acest scop revista, care apărea bilunar sub redacția lui Octavian C. Tăslăuanu, profilată pe promovarea culturii literaturii și artei, începând cu primul număr din anul 1912, se reorganizează. Revista devine săptămânală și se transformă într-o publicație pentru literatură, artă și politică. Un nou comitet de redacție, avându-l drept director pe Octavian Goga, redactor responsabil pe același Octavian C. Tăslăuanu iar, ca membri pe Ioan Agârbiceanu, Tiberiu Brediceanu, Constantin Bucan, Alexandru Ciura, Silviu Dragomir, I. Enescu, Aurel Esca, Onisfor Ghibu, I. Lapedatu, Ioan Lupaș, Ghiță Popp, P. Roșca, V. Stanciu și Lazăr Triteanu, își impune “să dea un impuls unei mișcări de regenerare culturală la noi”, lărgindu-și aria preocupărilor tematice ocupându-se și de probleme social - politice²³. Iată-l deci, pe Ghiță Popp în colectivul redacțional al Luceafărului, alături de cei care aduseseră suflul înnoirilor și a spiritului critic în Tribuna arădeană. De altfel, Ghiță Popp își va începe seria colaborărilor, de astă dată semnate în numele propriu sau cu pseudonimul Gheorghe Pădure, chiar din primul număr al Luceafărului din 1912 și o va continua până în pragul trecerii sale peste munți în România, după izbucnirea primului război mondial.

Treptat, după dispariția Tribunei, conflictul din sânul mișcării naționale provocat de dizidența “tinerilor oțeliți” se stinge prin concesii de ambele părți. Comitetul național își adună oile rătăcite, invitând liderii grupării la colaborare în cadrul oficiosului partidului. Declarația, subsclisă la Sibiu de 29 tineri oameni de cultură și ziariști, printre care și Ghiță Popp, personalități proeminente ale grupării “tinerilor oțeliți”, subliniază primatul principiului unității de acțiune în sânul partidului și pe această bază semnatarii se angajează să contribuie “din toate puterile la propaganda publicistică a organelor oficioase ale partidului”²⁴. Printr-un comunicat al Comitetului național, întrunit la Arad în 10 noiembrie 1912 (s.n.), acesta ia act de conținutul Declarației de la Sibiu, apreciind înaltele comandamente morale și naționale care au condus la hotărârea lui Octavian Goga și a celorlalți reprezentanți ai generației tinere de a relua activitatea în sânul partidului și de a colabora la ziarele oficiale ale acestuia. În consecință Comitetul central al P.N.R. a hotărât întărirea comitetelor redacționale ale Românului și Poporului român prin cooptarea în cadrul acestora a lui Ioan Lupaș, Ioan Agârbiceanu, Onisfor Ghibu, Gheorghe Popp și Vasile C. Osvadă, “fiind încredințat că concursul acestor forțe viguroase va contribui în mod sănătos la manifestările conștiinței naționale”²⁵.

În urma acestor hotărâri, Ghiță Popp ajunge colaborator al ziarului Românul pentru

multe decenii de aici înainte, urmând destinele sale prin vreme.

Acesta este cadrul general al formării și afirmării lui Ghiță Popp în ziaristica românească din Transilvania și Ungaria până la primul război mondial. În mod firesc și necesar, în rândurile care urmează vom schița repere ale ariei tematice pe care le urmează publicistica lui Ghiță Popp.

II Ghiță Popp - Activitatea publicistică

“Vremea noastră e o vreme de luptă.”

(O. Goga, Însemnările unui trecător, Arad, 1911, p. II)

Într-un deceniu de activitate publicistică la trei dintre cele mai importante ziare și reviste ale românilor din Monarhia Austro-Ungară, abia 17 articole i le putem atribui cu certitudine. Dintre acestea 15 sunt semnate (patru cu numele și prenumele proprii, celelalte unsprezece cu pseudonimul Gheorghe Pădure). Marea majoritate a muncii ziaristului Ghiță Popp se ascunde în spatele anonimatului. Cu toate acestea, din materialul pe care am reușit să-l culegem din cele trei publicații, suntem în măsură să creionăm, în liniile sale generale ideatica și sfera preocupărilor sale. Ele sunt următoarele:

- Critica regimului dualist a legislației sale și a efectelor acesteia asupra națiunii române din monarhie;
- Contribuții la ideologia grupării “tinerilor oteliți”;
- Primejdiile “împăcării” cu guvernele Ungariei dualiste;
- Analiza evoluției situației internaționale privind soarta României și a românilor din afara granițelor Austro - Ungariei;

*

* *

Propoziția pe care am așezat-o drept motto al acestui capitol aparține lui Octavian Goga. Ea sintetizează o stare de fapt de largă întindere și profunzime. Pentru generațiile de intelectuali români care și-au fixat drept crez apartenența la mișcarea de emancipare națională, asumarea luptei și a sacrificiului era o paradigmă a locului și a timpului istoric. Ghiță Popp și-a asumat-o și a respectat-o cu consecvență. Formația sa intelectuală, studiile juridice și disponibilitatea spre învățare și le-a pus în beneficiul luptei cu cuvântul tipărit împotriva politicii șovine a guvernelor ungurești, care făceau din distrugerea identității culturale - naționale a popoarelor din Monarhie un obiectiv prioritar în acest început de secol.

Ghiță Popp se integrează firesc într-o lungă și glorioasă tradiție de luptă împotriva politicii guvernamentale ungurești. Apărarea celor două instituții fundamentale ale conservării și perpetuării neamului școala și biserica sensibilizarea oamenilor asupra pericolelor care le pândesc și critica legislației care își propusese să le ingenuncheze este o constantă a publicisticii lui Ghiță Popp.

Lăsând la o parte reportajele, cronicile electorale și parlamentare, informațiile privind diversele manifestări ale sentimentului național, semnalăm în context, editorialul *Distrugera bisericilor românești*, publicat în *Tribuna*, în primăvara anului 1909²⁶. Autorul atacă politica în domeniile școlare și bisericesc având drept finalitate distrugerea celor două instituții cu rol determinant în rezistența națională. Prin legislația școlară a contelui Albert

Apponyi (1907) se ținea desființarea școlilor confesionale care reprezentau stavila principală în calea maghiarizării învățământului primar și gimnazial. A doua etapă a planului viza distrugerea bisericilor naționale. Conte Apponyi, într-un răsunător discurs parlamentar, comentat de Ghiță Popp, considera că bisericile trebuie să renunțe la caracterul național și să se axeze pe aspectele pur religioase. Potrivit acestei concepții, în Ungaria nu își justifică existența o biserică ortodoxă autonomă română alta sârbească, ruteană sau ungurească, ci o singură ortodoxie, un singur catolicism, fără aripi naționale. Prin urmare se va tinde spre o singură autonomie pentru fiecare credință trecându-se cu buretele peste orice deosebiri naționale. Odată acest obiectiv înfăptuit, prin legea congruei²⁷ preconizată de guvernanți, bisericile sau diecezele care apelau la sprijin de la stat pentru susținerea lor urmau să introducă, la fel ca și în cazul școlilor, limba oficială a statului drept limbă de cult. Acest fapt ar reprezenta sfârșitul bisericilor naționale și poartă larg deschisă maghiarizării. Strategia relevată în acest editorial părea o utopie, dar în curând se va înfăptui - avertizează autorul. Și într-adevăr, până la frământările legate de înființarea Episcopiei greco-catolice ungare de la Hajdudorog nu mai erau decât doi - trei ani...

În anii următori, aplicarea consecventă a prevederilor legii Apponyi dă roadele scontate. Peste 500 de școli confesionale românești nevoite să apeleze la ajutor de la stat cad în malaxorul maghiarizării. După unele evaluări între 1907 și 1912 în jur de 1000 de școli românești au fost închise. Prin aplicarea legii Zichy - care prevedea ridicarea salariilor învățătorilor - se estima că alte 1000 de școli care nu vor putea să onoreze noile salarii ale dascălilor vor fi nevoite să apeleze la stat sau să dispară²⁸. În această dramatică situație, Ghiță Popp revine la problematica școlară avansând propuneri de salvare. În Luceafărul inserează un amplu material de analiză a situației. Ghiță Popp consideră că dintre toate legile vizând maghiarizarea forțată, "cea mai gravă, mai dureroasă pentru noi e și astăzi legea Apponyi... Sau vom reuși să învingem și să ștergem legea asta cu totul sau ea ne va birui și ne va răpune."²⁹ Spre deosebire de alți comentatori, juristul Ghiță Popp atrage atenția asupra celei mai perfide dispoziții a legii care oprește redeschiderea școlilor confesionale odată închise din lipsa mijloacelor financiare, chiar dacă mai târziu, situația materială ar îngădui să-și reia activitatea. Obiectivul pe care trebuie să și-l pună românii - în concepția autorului - este abrogarea legii. Mijlocul - declanșarea unei agitații îndârjite și violente împotriva ei. Acțiunea va trebui să și-o asume Partidul Național Român. La inițiativa acestuia toți preoții din parohiile românești din Transilvania și Ungaria vor convoca comitetele și sinoadele parohiale, unde le vor explica oamenilor pericolul legii Apponyi. Adunările vor adopta o moțiune în acest sens și vor înainta parlamentului câte o petiție iscălită de locuitorii comunelor românești prin care se solicita abrogarea sau modificarea legii. În momentul când mii de petiții vor ajunge pe masa parlamentului delegații masive ale consistoriilor greco-catolice și ale sinoadelor eparhiale ortodoxe vor merge și vor manifesta în capitala Ungariei pentru cauza școlilor românești. Concomitent deputați români vor provoca în parlament o energică dezbateră a problematicii școlare. Dacă va fi cazul, aceste manifestări vor trebui organizate an de an. Iar dacă se vor dovedi inefficiente se va apela la împărat printr-un nou memorandum. Autorul sconta și pe sprijinul opiniei publice din România. Dar pentru ca întreaga acțiune să aibă sorți de izbândă, "Partidul Național Român trebuie să părăsească politica sterilă și vagă de până acuma, politica de proclamații și scurte acțiuni efemere, fără legătură între dănsle, lipsite de o țință apropiată și vizibilă"³⁰, avertizează autorul.

Nu peste mult timp, Ghiță Popp revine în paginile aceleiași reviste asupra problematicei școlare, propunând, în completarea strategiei preconizate, ca factorii politici conducători să convoace o conferință națională sau un congres, având ca singur punct al ordinii de zi

“organizarea luptei pentru dezrobirea școlilor românești”³¹. La aceste conferințe, ce urmau să fie convocate anual, până la atingerea obiectivelor stabilite, ar urma să fie invitați și arhierii celor două confesiuni. De asemenea, după modelul german și austriac, Ghiță Popp avansează ideea înființării unei “societăți de apărare a școlilor”, având drept scop sprijinirea învățământului românesc, care dacă nu va fi aprobată de guvern să ia ființă în România.

Ideile cuprinse în materialele publicate de Ghiță Popp în Luceafărul, sunt popularizate și prin intermediul ziarului Românul unde acesta semnează editorialul Pentru mântuirea școalelor. Aici autorul susține necesitatea unei propagande în sprijinul școlilor românești în mediile politice europene, prin editarea și difuzarea în mai multe limbi a unei broșuri având ca temă urmările dezastruoase ale legii Apponyi³².

*
* *
*

Putem afirma fără rezerve că apartenența lui Ghiță Popp la gruparea “tinerilor oțeliți” și-a pus o amprentă deosebită asupra vieții și personalității sale. El, sprijinit de Sever Bocu, Roman Ciorogariu și Nicolac Oncu, a fost cel care a deschis ușa redacției Tribunei noului val de tineri intelectuali români ce veneau să-și spună cuvântul în mișcarea națională. Simte suflul înnoitor și aerul proaspăt al scrisul lor, în concordanță cu propriile gânduri. Critica oportunismului, a slabei organizări interne, a festivismului și suficienței din sânul conducerii mișcării naționale, necesitatea revigorării energiilor, reprezentau idei pentru care Ghiță Popp considera că trebuie să militeze. Atunci când polemica iscată în jurul Tribunei s-a înțepit, Ghiță Popp iese din anonimatul redacției și semnează un incendiar editorial în Tribuna din 3 martie (s.n.) 1911, intitulat Meșterul de oglinzi. Mănuind cu dibăcie arta parabolei și a pamfletului Ghiță Popp pleacă de la o poveste cu același titlu publicată de Emil Gârlemu în Universul. Tribuna era în accepțiunea autorului oglinda fidelă care reflectă adevărata față a Comitetului național, dezvăluind “minciuna pasivității activiste”, incapacitatea politică și intrigile puse la cale împotriva sa. Vorbele dure, acuzațiile aspre, adresabilitatea lipsită de echivoc - stârnesc reacții vehemente din partea celor vizați în pamfletul lui Ghiță Popp, în frunte cu Vasile Goldiș, în coloanele Românului. Editorialul acestuia, intitulat Ave Caesar!, de o mare virulență este îndreptat împotriva lui Ghiță Popp, Octavian Goga, N. Oncu și Sever Bocu, etichetat drept “cavalier hrăpăreț” și “termite care trebuiesc nimicite”³³.

Ghiță Popp răspunde atacurilor din Românul printr-o scrisoare deschisă trimisă din Budapesta, publicată în Tribuna sub titlul Aur, bogății, lefuri și onorarii, reluând ideile din articolul precedent și acuzându-l pe Vasile Goldiș că a încercat să atragă colaboratori ai Tribunei, promițându-le lefuri și onorarii grase pentru a meșterii “oglinzi minicinoase”. Scrisoarea se încheie cu o adevărată profesiune de credință: “Eu sunt pătruns de convingerea că locul meu și al oricărui tânăr nu poate fi decât alături de oamenii care, prin Tribuna, au propăvăduit nevoia de a duce politica noastră cu un pas oricât de mic înainte, mai aproape de idealul național”³⁴. De remarcat că cele două luări de poziție tranșate în cadrul polemicii iscate de gruparea tribunistă a “tinerilor oțeliți” sunt semnate cu numele propriu.

Ideile care au dat substanță mișcării contestatare a “tinerilor oțeliți” au fost reluate și aprofundate de același Ghiță Popp în câteva numere ale revistei Luceafărul după reorganizarea survenită la sfârșitul anului 1911³⁵. Astfel în chiar primul număr din anul 1912 al revistei, Ghiță Popp semnează articolul “Probleme interne”, în care ia apărarea lui Octavian Goga, acuzat că în scrierile sale nu se războiește cu asupritorii străini. Autorul remarcă radicalismul național drept o trăsătură definitorie a scrierilor lui Octavian Goga, o notă latentă, implicită, organică, mult superioară “naționalismului de fraze al obișnuiților cuvântători politici”. La întrebarea: de ce Octavian Goga atacă atât de violent problemele interne ale vieții noastre

publice? Ghiță Popp găsește o explicație care relevă ideea centrală în jurul căreia s-au grupat tinerii naționaliști români. Generația trecută - subliniază autorul - a așteptat mântuirea neamului din afară. Toată înțelepciunea noastră politică, începând de la episcopul - erou Inocenție Micu și până la fruntașii consacrați ai momentului, se remarcă în două teze fundamentale: vrășmășie împotriva ungarilor a asupritori și prietenie pentru dușmanii acestora - habsburgii³⁶ (s.n.). Această gândire politică este contestată de tânăra generație care, prin pana avântată a lui Octavian Goga și a tovarășilor săi de ideal, transferă centrul de greutate al preocupărilor pe aspectele din lăuntrul vieții naționale. Fără a se neglija problematica externă, trebuie să se lucreze cu spirit critic, îndârjire, perseverență - la consolidarea internă a partidului la apărarea instituțiilor naționale, la progresul economic, cultural și social a poporului român în integralitatea lui.

Primenirea și regenerarea propriilor energii naționale, încrederea în posibilitatea sprijinirii pe aceste forțe în drumul emancipării, într-o expresie condensată, consacrarea principiului - prin noi înșine, reprezintă aportul ideatic al "tinerilor ștefeliți." Această axiomă, în concepția lui Ghiță Popp, presupune renunțarea la imobilism, la nesfârșite "serbări naționale", la discursuri și recepții și începerea epocii "muncii naționale", care deși nu e veselă, este singura cale spre progres³⁷.

O privire retrospectivă asupra crizei provocate de acțiunea contestatarilor o întreprinde Ghiță Popp în articolul Reînchegarea partidului național, pornind de la episodul aplanării definitive a conflictului prin Declarația de la Sibiu, din unghiul de vedere al semnatarilor acestui document. Tinerii au renunțat "deocamdată" la reluarea acțiunii lor și la crearea unui nou organ de presă în locul fostei Tribune. Dar, avertizează Ghiță Popp, "noua împăcare este însă departe de a fi o capitulare și jertfire a convingerilor din partea celor ce-au iscălit Declarația. Nimeni dintre noi nu se gândește să renunțe la idealul ce urmărim și la dreptul de critică obiectivă și necesară oricărei vieți publice"³⁸. Autorul pune cauză conflictului pe seama lipsei spiritului critic și a negării dreptului la critică directă, pe față, a relexor și neregulilor ce sălășuiau în conducerea partidului. În situația în care "un discurs patetic și fals acorda titlul de luptător național, o petrecere sau o serbare era socotită drept muncă pozitivă și o hotărâre proclamată cu zgomot, dar nerealizată, era considerată ca o faptă mare", tineretul a hotărât să smulgă masca ipocriziei folosind arma criticii³⁹. Împotriva argumentului după care acțiunea tinerilor ar fi adus prejudicii principiului solidarității și unității partidului, Ghiță Popp aduce două argumente care dezvăluie intransigența lui doctrinară. În primul rând, tinerii nu s-au manifestat ca partid, nici n-au propus un program politic deosebit, ci urmărind revigorarea Partidului Național prin schimbarea mentalităților membrilor și fruntașilor săi, a tacticii și strategiei de luptă pe baza principiului "prin noi înșine". În al doilea rând, partidul nu a avut decât de câștigat prin confruntarea cu această nouă orientare, care nu opera lovituri dușmănoase, ci acționa ca un stimul, îndemnând conducerea la activitate, la o evaluare mai atentă a propriei atitudini și prestații publice. Și totuși, dacă mobilul răzvrătirii lor rămâne moral și valabil, de ce au făcut "tinerii ștefeliți" pasul înapoi, optând pentru conciliere și renunțare la luptă? Ghiță Popp consideră că motivele împăcării sunt legate de situația politică internațională în preajma unor grave conflicte în Balcani și în Europa, precum și depășirea cadrului civilizat al polemicii, care a degenerat adesea în invective și injurii putându-se ajunge oricând la ruptură iremediabilă. În această situație s-a căutat o formulă care să salveze aparențele. Declarația de la Sibiu nu a fost o capitulare ci o împacare în interesul revenirii la raporturile normale în viața publică. "Supunându-ne disciplinei de partid, nu am înțeles să renunțăm la factorul de ferment și de progres al criticei, al criticei drepte și loiale, nu al criticei cu orice preț."⁴⁰. Deși apele și-au revenit în matcă, focul atitudinilor tranșante

și al contestărilor vehemente “nu va rămâne fără urmări pentru - că autorul nu mai vede posibilă reîntoarcerea la trecut. Nu mai este posibilă nici intolerența oarbă care oprește orice inițiativă și înăbușă orice avânt. Recuperarea spiritului critic și libertatea conștiinței individuale, singurele forțe care fecundază și multiplică energiile generând progresul - sunt adevăratele câștiguri ale frământărilor din jurul Tribunei, consideră Ghiță Popp⁴¹.

*
* *

Tratativele inițiate de guvernele maghiare cu conducătorii mișcării naționale a românilor din Transilvania și Ungaria, derulate cu intermitențe și fără rezultate între anii 1910 - 1914 au suscitât vii dezbateri în presa vremii.

Opiniile lui Ghiță Popp privind conținutul, contextul și finalitatea acestui demers sunt de un radicalism care viza atât pe fruntașii naționaliști înclinați spre conciliere cât și pe guvernanții unguri în frunte cu Ștefan Tisza.

Prima luare de poziție în acest domeniu o face în Luceafărul, nr. 23 din 1913, atrăgând atenția asupra faptului că propunerile de conciliere venite din partea guvernului nu sunt nici sincere nici dezinteresate. Încheierea războaielor din Balcani și Pacea de la București, precum și necesitatea consolidării interne a Monarhiei îl determinau pe contele Tisza să ridice steagul împăcării. Dar acest steag este fals consideră Ghiță Popp, deoarece la adăpostul lui guvernul continuă cu sânguină vechea politică de reprimare a oricăror manifestări naționale, contestă dreptul la întrunire și asociere, aruncă pe ziarștii și intelectualii români în temnițe, presa șovină se dezlănțuie împotriva românilor⁴². Tema este reluată și detaliată la începutul anului 1914, în timpul în care se derulau ultimele scene ale tratativelor, în articolul Primejdia “împăcării”⁴³.

Ghiță Popp își pune întrebarea dacă merităm o împăcare și tot el răspunde negativ deoarece n-am făcut destul pentru a cuceri a smulge, a obține drepturile noastre naționale. Dacă acesta este scopul luptelor noastre, mijlocul nu este nicidecum politica de concesiuni a guvernanților ci trezirea conștiinței naționale și organizarea politică a întregului popor, pentru că garanția formală a drepturilor naționale este reprezentată de legi și instituții, dar garanția morală și reală este forța politică și conștiința vie a popoarelor. În consecință lupta națională trebuie să continue până la înrolarea ultimului român sub flamura ei. “Împăcarea” este o încercare de oprire a acestui proces, de “încremenire a evoluției noastre naționale într-o fază intermediară, mai apropiată de sclavia de azi decât de libertatea națională deplină ce ne făgăduiește ziua de mâine”⁴⁴. Prin urmare “împăcarea” trebuie respinsă, conchide autorul.

Este ușor de observat din conținutul acestor luări de poziție ideologia grupării tribuniste cu accentul pus pe forțele proprii în realizarea dezideratelor emancipării naționale.

*
* *

Urmărirea atentă a vieții românilor de peste granițele Austro - Ungariei este o constantă a ziaristicii românești din Ardeal. Ioan Slavici a ridicat-o la rangul de postulat atunci când a așezat pe frontispiciul Tribunei de la Sibiu sintagma: “soarele pentru toți românii la București răsare.”

Nici ziaristul Ghiță Popp nu se abate de la acest model oferit de înaintașii săi. Chiar primul editorial pe care i-l putem atribui cu certitudine, este legat de problematica pan-

românească. Este vorba de articolul "Românii" din Serbia publicat în Tribuna în 3 martie 1909. Interesul față de soarta acestora i-a fost stârnit de prietenul său Onisifor Ghibu, care, de la Jena, îi trimite o amplă documentație în legătură cu acest subiect⁴⁵. Insistând asupra datelor statistice legate de numărul românilor din Serbia, Ghiță Popp dezvăluie inadvertența cifrelor oficiale sârbe, care ascund în spatele lor o politică de deznaționalizare lipsită de orice stavilă, autorul întrebându-se cum este posibil ca sârbii, care în Austro - Ungaria cer drepturi naționale, acasă la ei să calce în picioare aceleași drepturi pentru frații lor de aceeași religie, Ghiță Popp consideră în finalul articolului că statul român este dator să intervină pe cale diplomatică la Belgrad pentru reglementarea situației în care se găsea această mlădiță sud - dunăreană a poporului român⁴⁶.

O interesantă luare de poziție a lui Ghiță Popp privind soarta românilor este inserată în Românul nr. 123 din 7/20 iunie 1913, după încheierea războiului Balcanic și tranșarea problemei Macedoniei. Autorul avertizează că în această parte a Europei nu se poate instaura liniștea deoarece există în stare latentă o problemă românească. "E chestiunea unui popor de 12 milioane din care jumătate trăiește supusă altor stăpâniri" avertizează autorul. De aceea, noi românii nu trebuie să fim "element de ordine" ci dimpotrivă, de dezordine, de agitație și permanente tulburări pentru a infiltra picătură cu picătură în conștiința europeană ideea că pace și liniște nu va putea fi în această parte a continentului până când problema românească nu va găsi o rezolvare dreaptă. Obiectivul care trebuie avut în vedere este transformarea problemei românești în problema europeană, conchide Ghiță Popp.

Vestea rechemării contelui Czernin, ministrul plenipotențiar al Austro - Ungariei la București, în primăvara anului 1914, la puțină vreme după eșuarea tratativelor dintre contele Ștefan Tisza și frunțașii ai P.N.R., nu scapă atenției și analizei lui Ghiță Popp⁴⁷. Autorul pune în legătură cu cele două evenimente, susținând că retragerea contelui Czernin considerat drept filoromân, adept al reformelor interne prin federalizarea imperiului și acordarea pe această cale a pierdutei autonomii a Transilvaniei, înseamnă recunoașterea eșecului acestei politici. Iar acest eșec se datorează în cea mai mare măsură politicii guvernelor ungurești. Nu persoana ambasadorului din București, ci persoanele și întreg sistemul politic din Budapesta trebuiesc primenite - subliniază Ghiță Popp. Cât privește învățămintele pe care românii trebuie să le tragă din recente evenimente sunt acelea că tentativele de "împăcare" și pretinsa nouă direcție filoromânească mimată de Austro - Ungaria prin numirea la București a lui Czernin, au fost simple manevre diplomatice care încercau să arunce praf în ochii românilor. Din ferire însă consideră autorul, politica ungurească ne-a venit în ajutor deschizând ochii guvernanților români și opiniei publice asupra acestei diversiuni, arătând lumii că "egoismul feroce al șovinismului unguresc nu vrea să cedeze nimic din bogatele privilegii naționale ce dețin de o jumătate de secol în dauna nemaghiarilor"⁴⁸. Iar concluzia pe care o trage Ghiță Popp este aceea că monarhia a pierdut alianța României, care chiar dacă există în acte și în notele diplomatice cu valoare pur platonică în fapt "ea este o teorie frumoasă ce nu se poate aplica"⁴⁹. Evenimentele care s-au derulat cu o implacabilă repeziciune în anii ce au urmat au confirmat întru totul previziunile lui Ghiță Popp. România nu a intrat alături de Austro - Ungaria în războiul pe care aceasta l-a declanșat preferând neutralitatea, pentru ca în vara anului 1916 să pășească alături de Antantă împotriva fostului aliat, considerat pe bună dreptate, drept stavila principală în calea înfăptuirii unității naționale.

Asasinarea prințului moștenitor al tronului Austro - Ungariei la Sarajevo, receptată cu durere de opinia publică românească din monarhie, a năruit și ultimele speranțe ale celor care mai credeau că pot să îndrepte soarta românilor mizând pe curtea de la Viena, în frunte cu Aurel C. Popovici și Alexandru Vaida Voievod. Evenimentul îi prilejuiește lui Ghiță Popp

o adevărată profesiune de credință legată de destinul neamului românesc: "Viitorul unui popor nu atârna de viața sau moartea unui om, și mai puțin de a unui om care nu a fost fiul lui, și care ținea la el, atâta timp cât îi ajuta în planurile sale. Mântuitorul unui neam nu poate răsa decât din sânul lui, căci numai el își identifică viața cu a neamului și numai el poate vedea în existența poporului său un scop, nu un mijloc spre alte scopuri în afară de viața neamului său ... Grația viitorului este în noi înșine în imensul rezervor de frțe latente, de sănătate, de tinerețe, de viitor care doarme în sufletul curat și neatins, în brațele de criță ale poporului nostru"⁵⁰. Mijlocul de deșteptare a energiilor care vor zdrobi lanțurile nu este jocul întâmplării sau darurile Vienei ci munca și izbânda prin puterile noastre, conchide autorul. Mesajul reverberat prin timpurile de restriște, s-a întrupat în harta României Mari.

Aceasta este ultima colaborare a ziaristului Ghiță Popp la revista *Luceafărul* din Sibiu. După izbucnirea primei conflagrații mondiale, împreună cu alți camarazi de luptă și idealuri, va trece munții în România, pășind spre alte zări spre împlinirea destinului.

Sibiu, 23 noiembrie 1997.

Note

1. T.V. Păcățianu, *Cartea de aur*, vol VIII, Sibiu, 1915, p. 169 și urm.
2. Sever Bocu, *Drumuri și răscruci* vol II Discurs Partea I, București, 1945, p. 215
3. Biblioteca Astra. Colecții speciale. Corespondența lui Ghiță Popp cu Horia Petra Petrescu, MXLV/1/2; 1/3.
4. Ibidem, MXLV/1/11. Este încriminat un editorial publicat în *Tribuna*, x, nr. 218 din 23 nov./6 dec. 1906, intitulat *Cine sunt agitatorii ?* semnat Iunius, un pamflet împotriva persecuțiilor la care sunt supuși ziaștii și conducătorii naționali. Până în acel moment Sever Bocu mai fusese condamnat încă în două procese de presă, în 1901 și 1904. Vezi: *Tribuna*, X, nr. 215, 18 nov./1 dec., 1906, p. 2.
5. *Trib.*, XI, nr. 76, 3/16 apr. 1907. Vezi și *Tribuna*, XI, nr. 178, august, 1907, p. 5; *Tribuna*, XI nr. 180, 15/28 aug. 1907, p. 3- 6.
6. Vezi: Onisifor Ghibu, *Pe baricadele vieții. Anii mei de învățătură*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1981, p. 153; 316 și urm.; Idem, *Nu din partea aceea*, Editura Eminescu, București 1985, p. 332; Idem, *Oameni între oameni. Amintiri*, Editura Eminescu, București, 1990, p. 40 - 41; 77 - 78, 131 - 133.
7. Idem, *Pe baricadele vieții. Anii mei de învățătură*, p. 153.
8. Ibidem, p. 318 - 319.
9. *Trib.*, XIII, 1909, nr. 153 și urm., Onisifor Ghibu, *Părerii cu privire la o nouă fundamenteare a învățământului nostru primar*; Pentru detalii vezi: Onisifor Ghibu, *Nu din part*, p.73 și urm.
10. Onisifor Ghibu, *Oameni între oameni. Amintiri* p. 77
11. Mihail Straje, *Dicționar de pseudonime*, Editura Minerva, București, 1973, p. 556.
12. *Tri. bucureșteană* apare între 20.03.1915 și 31.07.1916. Vezi: Onisifor Ghibu, *Oameni între oameni. Amintiri*, Editura Eminescu, București 1990, p. 133
13. *Trib.*, XII nr. 282, 19 dec, 1908/1 ian. 1909
14. *Trib.* XVI, nr. 47, 12 martie (s.n.), 1912
15. *Trib.*, XIII nr. 267, 8/21 dec. 1909, p. 2
16. Ion Clopoțel, *Amintiri și portrete*, Editura Facla, Timișoara, 1973, p. 101 și urm.
17. Octavian Goga, *Însemnările unui trecător. Crâmpoie din sbuciumările de la noi*, Institutul tipografic *Tribuna*, Arad, 1911, 288 p.
18. *Rom.*, I, nr. 66, 22 martie/4 aprilie, 1911, p. 3. Iată conținutul rezoluției: "Prin ținuta sa echivocă în afaceri de ordin politic și prin încercările sale de a sugruma încrederea obștei române în

autoritatea organelor de conducere și de executivă ale partidului național român, ziarul Tribuna din Arad a ieșit din cadrele disciplinii de partid și a devenit vătămător și ostil interesele partidului” Vezi și: Roman Ciorogariu, Spre prăpastie, Institutul tipografic Tribuna, 1911, p. 40

19. Ion Clopoșel, op. cit., p. 103 - 104
20. ROMAN Ciorogariu, op. cit., p. 36
21. Rom., II, nr. 47, 28 febr./12 martie 1912, p. 1
22. Trib., XVI, nr. 47, 28 febr./12 martie 1912. Redactorii care semnează procesul verbal de fuziune sunt următorii: Sever Bocu, Iosif I. Șchiopul, Ioan Montani, Gheorghe Stoica, Eugen Goga, Radu Gavruș și Iuliu Giurgiu.
23. Luceafărul, X, nr. 24, Sibiu, 16 dec, 1911, p. 2
24. Rom. II, nr. 241, 1/14 nov. 1912, p. 1- 2
25. Ibidem, p. 2
26. Trib., XIII, nr. 59, 14/28 martie, 1909, Editorial.
27. Congrua reprezenta venitul minim necesar întreținerii preoților și parohiilor. O lege care să prevadă mărirea congruei până la o limită imposibil de acoperit prin venituri proprii ar fi condus la solicitarea sprijinului financiar din partea statului și, implicit, renunțarea la autonomia bisericii naționale.
28. Rom. III, nr. 80, 9/22 aprilie, 1913, p. 1.
29. G. Pădure (Ghiță Popp), Contra legii Appony - o propunere, în Luceafărul XII, 1913, p. 209.
30. Ibidem, p. 211
31. Gh. Pădure, Lupta contra legii Apponyi în Luceafărul, XII 1913, nr. 13 - 14, p. 416 - 420.
32. Rom., III, nr. 81, 10/23 aprilie, 1913, Editorial.
33. Rom., I, nr. 66, 22 martie/4 aprilie, 1911, p. 4 - 5
34. Gheorghe Popp, Aur, bogății, lefuri, onorarii, în Tribuna, XV, 3/16 martie 1911, p. 5
35. Este vorba de următoarele articole: Gheorghe Popp, Probleme interne, în Luceafărul, XI nr. 1, 1912, p. 8 - 10; Gheorghe Pădure, În epoca serbărilor naționale, în Luceafărul XI, nr. 28, 1912, p. 529 - 532; Gheorghe Pădure, Reînchegarea partidului național, în Luceafărul, XI nr. 32, 1912, p. 722 - 724.
36. Gheorghe Pădure, Probleme interne, în Luceafărul, XI, nr. 1, 1912, p. 8.
37. Gheorghe Pădure, În epoca serbărilor naționale, în Luceafărul, XI, nr. 28, 1912, p. 532
38. Gheorghe Pădure, Reînchegarea partidului național, în Luceafărul, XI, nr. 32, 1912, p. 722.
39. Ibidem 723.
40. Ibidem p. 724
41. Ibidem
42. Gheorghe Pădure, Un fals steag de pace, în Luceafărul, XII, nr. 23, 1913, p. 713 714.
43. Gheorghe Pădure, Primejdia “împăcării”, în Luceafărul XIII nr. 3, 1914, p. 65 - 67
44. Ibidem p. 66 - 67
45. Onisifor Ghibu, Pe baricadele vieții. Anii mei de învățătură, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1981, p. 316.
46. Trib., XIII nr. 58 13/27 martie 1909, Editorial, p. 1
47. Gheorghe Pădure, Rechemarea contelui Czernin ?, în Luceafărul, XIII nr. 9, 1914, p. 279 280
48. Ibidem p. 279
49. Ibidem
50. Gheorghe Pădure, După asasinarea prințului moștenitor, în Luceafărul XIII, nr. 13 14, 1914, p. 407

The Journalistic Youth of Gh. Popp (Summary)

The study “The Journalistic Youth of Gh. Popp” analyses the period of his formation and his becoming mature in the field of journalism, as editor and contributor at the publications TRIBUNA (1904 - 1912), LUCEAFĂRUL (1912 - 1914) and ROMÂNUL (1912 - 1914)

The work has two parts. The first one follows the ways of Gh. Popp's formation and affirmation as a professional journalist. The accent is set on the influences whose subject he was by joining the group of "hardened young men", lead by the poet and publicist O. Goga. The author thinks that Gh. Popp's affiliation to this group, as well as his activity in the TRIBUNA's office from Arad, have been the main factors in Gh. Popp's intellectual formation as a journalist and political man.

There have been presented the trends of TRIBUNA and of the contestatary movement generated and entertained within its pages, the events that lead to the disappearance of the publication as well as the later direction followed by the journalist in the editing group of LUCEAFĂRUL from Sibiu and ROMÂNUL from Arad.

In the second part, the author analyses the essence of Gh. Popp's writings, published in the three newspapers and magazines. It is about the editorials and the articles that could be certainly ascribed to him because the biggest part of the journalist's editing activity still holds the seal of anonymity. They are grouped in four domains, as it follows:

- the criticism of the dualistic regime, of legislation and its effects on the Romanian nation from the Monarchy;
- Gh. Popp's contributions to the ideology of the "hardened young men" contestatary movement;
- the jeopardies of the peace negotiations between the political leaders of the Romanian National Party and the government presided by the count Ștefan Tisza;
- the analyse of the international situation evolution, close related to the destiny of Romania and of the Romanian people outside the borders of Hungary.

The work is based, to a great extent, on the accurate research of the three publications, from 1904 till 1914, as well as on the memoiristic literature of the epoch. It represents a beginning in reconsidering Gh. Popp's life and work.